

Tisztelt Miniszter Úr!

Az Európai Parlament magyarországi képviselőinek jogállásáról szóló 2004. évi LVII. törvény 17.§-aa következőképpen rendelkezik:

„Az állami szervek kötelesek az Európai Parlament képviselői részére a munkájukhoz szükséges felvilágosítást megadni.”

E jogszabályra figyelemmel az Európai Parlament magyarországi képviselőjeként és az EP Mezőgazdasági és vidékfejlesztési bizottságának tagjaként az alábbi körben kérek felvilágosítást Öntől. (Tekintettel arra, hogy a magyar gazdák drámai helyzetbe kerültek, s a helyzet minden nappal rosszabb lesz, kérem, hogy a kért felvilágosítást soron kívül, a lehető legrövidebb időn belül szíveskedjék megadni.)

I. A tejtermelők helyzetének javítására irányuló kormányzati intézkedésekkel kapcsolatos felvilágosítás kérése

Az Európai Bizottság a Tanácsnak írott közleményében („A tejpiac helyzete 2009-ben”) – a továbbiakban Dokumentum -számos intézkedést tett lehetővé és javasolt a tagállamoknak a tejtermelők helyzetének javítása érdekében. Ezek közül szeretnék kiemelni néhányat, érdeklődve Miniszter Úrtól arról, hogy a Magyar Kormány élt-e ezekkel a lehetőségekkel, ha nem, miért nem, ha igen, akkor milyen formá(k)ban.

A Dokumentum a 4.3. pontban A tejtermékek értékesítésének előmozdítására irányuló egyéb intézkedések címszó alatt a következő (tej) piac védelmi felhívást intézi a tagállamokhoz.

„a) Forgalmazási előírások

A közösségi szabályozásban szereplő meghatározások szerint a tejtermékeknek (beleértve a tejet, vajat, tejszínt, savót, joghurtot és sajtot is) 100%-ig tejből kell készülniük. Az olyan helyettesítő termékek, mint például a látszólagos megegyezést mutató, úgynevezett „analóg" sajt vagy fagylalt – amelyek tejzsír helyett növényi olajokat tartalmaznak – piaci megjelenése tovább rontja a tejtermékek értékesítési esélyeit.

A tejtermékek használatban lévő elnevezéseit illetően a tagállamoknak proaktív intézkedésekkel el kell érniük, hogy a tejtermék meghatározása valóban érvényesüljön és ezáltal megelőzhető legyen, hogy a tejpiacot további károk érjék."

- Történt-e Magyarországon ilyen proaktiv intézkedés, megvédjük-e ma Magyarországon a piacot (az EU elvárásoknak megfelelően)a „mű-tejtermékektől"? Megtörtént –e a forgalomban lévő minden egyes tejtermék minőségi szűrése az idézett EU rendelkezés értelmében? **A hajtógázos "tejszín" nevű szójás cukros „valami'' az egyik legnyilvánvalóbb példa arra, hogy nem.**

b) Egyéb intézkedések

„Nemrég valósult meg az iskolatejprogram kiigazítása, amelynek eredményeképpen a program leegyszerűsödött és immár kiterjed a középiskolákra is, valamint megnövekedett az érintett termékek száma is."

- Hogyan hasznosította a Magyar Kormány a tejtermelők megmentése érdekében az EU által támogatott iskolatej-programot?

A Dokumentum 5. pontja a következőként rendelkezik:

a) Előrehozott közvetlen kifizetések

„A Bizottság engedélyezni fogja, hogy a tagállamok a közvetlen kifizetések legfeljebb 70 százalékát december 1-je helyett már október 16-tól kezdődően folyósíthassák. A tagállamok ezen kívül a likviditási gondokkal küzdő tejtermelőknek úgynevezett csekély összegű („de minimis") állami támogatásokat nyújthatnak, és piaci feltételekkel kölcsönöket is folyósíthatnak számukra."

- Kérdésem: Magyarországon számíthatnak-e a gazdák a közvetlen kifizetések jelentős részének október 16-án kezdődő folyósítására? Nyújtott-e a magyar kormány (magyar állam) a likviditási gondokkal kűzdő tejtermelőknek állami támogatást, amennyiben igen hány gazdának, milyen mértékben ? Milyen állami kölcsön felvételi lehetőségeket kaptak a magyar gazdák?

Az intervenciós felvásárlásokról így ír a Dokumentum:

„A Bizottság július 13-án javaslatot tett arra, hogy a vaj és a sovány tejpor intervenciós felvásárlása augusztus után is folytatódjon, átmeneti jelleggel a 2009-2010-es idényben és esetleg a 2010-2011-es időszakban is.

Az intervenciós készletek mindaddig raktáron maradnak, ameddig értékesítésük zavart okozhat a belső piacon vagy a világpiacon."

- Kérem, tájékoztasson arról, hogy állnak a magyarországi intervenciós felvásárlások?

A további lehetőségek között a Dokumentum kitér a magántárolásra és az export visszatérítésekre is, a következők szerint:

d) Magántárolás

„A magántárolási támogatás augusztus 15. után is folytatódik."

e) Visszatérítés

„A Bizottság a jelenleg folyó nemzetközi tárgyalások figyelembe vétele mellett – ameddig csak szükséges – objektív szempontok alapján továbbra is lehetővé teszi export-visszatérítés igénybe vételét."

- Kérem Miniszterurat, tájékoztasson a magántárolási támogatások és az exportvisszatérítések helyzetéről, a számok tükrében! (Hány gazda kapott ilyen támogatást, milyen mértékben, összegben?)

A dokumentum 8.2 pontja a következőkre mutat rá:

8.2. A közvetlen támogatások átcsoportosítása – különleges támogatás

„A 73/2009/EK rendelet 68. cikke rendelkezéseinek értelmében egy tagállamon belül a közvetlen kifizetések bizonyos mértékig átcsoportosíthatók lesznek a termelők, az ágazatok és a régiók között. A tagállamok programokat hozhatnak létre a mezőgazdasági termékek minőségének és forgalmazásának javítására, illetve a környezet védelmének vagy az állatok jóllétének a fokozására.

(…)A tagállamok programokat hozhatnak létre a mezőgazdasági termékek minőségének és forgalmazásának javítására, illetve a környezet védelmének vagy az állatok jóllétének a fokozására. A tejkvóták fokozatos felszámolásával járó következmények enyhítésére a tagállamok a tejágazaton belül külön támogatás formájában segíthetik az érzékeny területeket

vagy a kiszolgáltatott helyzetbe került tejtermelőket.

A tagállamoknak a szerkezetátalakítási vagy fejlesztési programok hatálya alatt álló területeken lehetőségük van a termeléstől függetlenített intézkedések alkalmazására (az egységes támogatási rendszer keretében újabb jogosultak megállapítására vagy a támogatási értékhatár megemelésére) az egységes támogatási rendszer (SPS) és az egységes területalapú támogatási rendszer (SAPS) pénzügyi keretének legfeljebb 10%-áig, azaz mintegy 4000 millió EUR erejéig.

A 10%-ból 3,5% (mintegy 1400 EUR) kötődhet a termeléshez.

A tagállamoknak 2009. augusztus 1-éig kell dönteniük a különleges támogatás szükségességéről a 2010. évet illetően. Azok a tagállamok, amelyek 2011-től kívánnak különleges támogatást alkalmazni, 2010. augusztus 1-jéig hozhatják meg ezt a döntést. A tanácsi rendelet lehetőséget ad a tagállamoknak arra, hogy döntésüket 2011. augusztus 1-jéig megváltoztassák. Ha ez problémát okozna, megfontolható e rendelkezés rugalmasabbá tétele.

A KAP állapotfelmérése megnövelte a tejtermelőknek nyújtható állami támogatások alkalmazási körét. Hogy a termelőknek kifizetendő támogatás ne csökkenjen a szükségesnél nagyobb mértékben, a tagállamok – a 3,5%-os felső határon belül – finanszírozhatják e támogatás legfeljebb 55%-át a tejtermelőknek szánt különleges támogatás formájában."

- Döntött-e a magyar kormány az augusztus 1-i határidőig, s sor kerül –e Magyarországon a fent körülírt ún. „különleges támogatásra"? Mit jelent ez konkrétan a magyar gazdák számára? A 73/2009/EK rendelet 68. cikke lehetőséget adna (adott volna?) arra is, hogy az almatermelők válsághelyzetét a kormány hatékony intézkedésekkel enyhítse.

(Az almatermelőknek a léalma botrányosan leszorított felvásárlási ára miatt kialakult válsághelyzetével kapcsolatban e levél későbbi részében kérek felvilágosítást.)

A Dokumentum 9. pontja a következő felsorolást tartalmazza:

„A vidékfejlesztés keretében a tejtermelők támogatásának az alábbi lehetőségei vannak:

– beruházási támogatás, például a tejtermelés hatékonyságának vagy az állatjóllét fokozásának az érdekében,
– kifizetések a kedvezőtlen helyzetű térségekben gazdálkodó tejtermelők részére,
– a környezetbarát tejtermelési formák támogatása, például a biotermelés, csökkentett trágyázású legelőgazdálkodás vagy a hegyi legelőgazdálkodás,
– egyes olyan állattartási formák támogatása, amelyek hozzájárulnak az állatok jóllétének előmozdításához, például legeltetési támogatás formájában,
– a tevékenységek diverzifikációjára irányuló támogatás, például a termelőhelyen történő értékesítés vagy a megújulóenergia-termelés elősegítése,
– Azon tejtermelők támogatása, akik el kívánják hagyni az ágazatot, beleértve a korkedvezményes nyugdíjazás lehetőségét is.

A tejágazat szerkezetátalakításához kapcsolódóan egy további lehetőség, hogy a tagállamok ösztönözhetik erős termelői szervezetek kialakulását a tejágazatban.”

- Kérem Miniszter Urat, szíveskedjen részletes tájékoztatást adni arról, hogy a fent felsorolt támogatási lehetőségek közül melyikkel milyen mértékben élt a magyar kormány. Hány gazdának nyújtottak s milyen mértékben a felsorolt támogatási formákból? Milyen intézkedéseket tett a kormány a termelőhelyen történő értékesítés elősegítésére? (A gazdák hozzám érkező panaszaiból úgy tudom, hogy számos helyen az illetékes hatóságok mindent megtesznek a termelőhelyen történő értékesítés akadályozására, teljességgel szembemenve ezzel az EU javaslatának és a helyi értékesítést következetesen bátorító, támogató politikájának.) Hogyan ösztönzi a kormány erős termelői szervezetek kialakulását a tejágazatban? (A Dokumentum későbbi részéből tudjuk, hogy az EU arra is biztatja a tagállamokat, hogy a termelői szervezetek/szövetkezetek működési költségeihez járuljanak hozzá, ily módon is lehetőséget adva kialakitásukra és fennmaradásukra. Van-e erre példa Magyarországon? Milyen példák vannak a termelői szövetkezetek kialakulásának egyéb formában történő ösztönzésére?)

II. A versenyhatósági intézkedésekkel kapcsolatos információ kérés (nem kizárólag a

tejtermelőkkel kapcsolatosan)

A Dokumentum fontosnak tartja a versenyjogi szabályok betartatását a tagállamokban, nyilvánvalóan utalva például a hipermarketláncok árleszorító gyakorlatára, illetve egyéb a tisztességes versenyt sértő megnyilvánulásaira. A versenyellenes – például a termelői/felvásárlási árakat mesterségesen leszorító – tevékenység elleni fellépésre nézve a Dokumentum a következő javaslatokat teszi:

10.2. Verseny

„A Bizottság – a Versenypolitikai Főigazgatósággal az élen – vizsgálja az esetleg előforduló versenyellenes gyakorlat eseteit az élelmiszer-ellátási láncban, különös tekintettel a tejágazatra. A versenypolitika az egyenlő versenyfeltételek biztosításában és a versenytorzulás megakadályozásában kulcsszerepet játszik az ágazat szempontjából. Ha a Bizottság megállapítja, hogy nincs igazi verseny, akkor habozás nélkül élni fog a Szerződésben biztosított hatásköreivel. Ugyanolyan fontos szerep hárul a hasonló hatáskörrel rendelkező nemzeti versenyhatóságokra is, akik a versenyjogot a nemzeti piac sajátosságainak megfelelően tudják alkalmazni. Ezért e szervek között az Európai Versenyhatóságok Hálózatán belüli párbeszéd javításával és további informális egyeztetések által hivatalosan is erősíteni kell az együttműködést és a bevált módszerek megosztását.”

Kérem Miniszter Urat, tájékoztasson arról, milyen versenyhatósági intézkedések történtek a termelők (gazdák) védelmében, különösen az árakat leszorító, a versenyt látványosan tisztességtelenül korlátozó szupermarket/hipermarket láncok esetében? Ezt a kérdésemet nem csupán a tejtermelőkkel kapcsolatosan teszem fel, hanem általában a mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos versenyhatósági szerepvállalás vonatkozásában, azaz arra vagyok kíváncsi, mit tesznek a magyar versenyhatóságok azért, hogy a gazdákat/termelőket a teljes kiszolgáltatottságtól megvédjék, a versenyt sértő tevékenységet – különösen az említett láncok vonatkozásában – megtiltsák? Megszervezte-e a kormány azt, hogy a magyar versenyhatóságok –az EU javaslatának megfelelően – megismerhessék és alkalmazzák a más uniós országokban bevált versenyhatósági módszereket? Vane ilyen terve a tárcának?

III. Tájékoztatás kérése az almatermelők (és az almatermelés) válsághelyzete kapcsán

Utolsó kérdéseim a léalma felvásárlással kapcsolatban – illetve az alma-ágazat teljes szervezetlenségének eredményeként -kialakult válsághelyzettel kapcsolatosak. A válsághelyzet ma már az egész ország számára ismert. A fő kérdés, hogy mit tesz az állam, mit tesz a kormány a drámai helyzet orvoslására. Az alma ültetvényeket az elmúlt lo évben sok milliárdos támogatással létesítették az adófizetők pénzéből és most sorsukra hagyja őket –és a gazdákat, az almatermelőket -az állam. Más megfogalmazásban: a nagyrészt közpénzből megvalósított beruházás most -a válság és a kormányzati tehetetlenség miatt-nem hoz hasznot az országnak, de tönkremennek az almatermelők is, vagy kivágják, vagy sorsukra hagyják az almafákat.
Mindez történik abban a Szabolcsban, ahol így is nagyobb a munkanélküliség az átlagnál és jelentősebbek a megélhetési gondok.

- Milyen intézkedéseket tervez a minisztérium az ágazat rendbetételére? Hogyan kívánja a kormány az EU és a magyar jogszabályok elvárásainak megfelelően – biztosítani a verseny tisztaságát, a termelők védelmét és a nemzeti vagyon herdálásának megakadályozását általában a magyar mezőgazdaságban és specifikusan az alma ágazatban?
- Kérem Miniszter Urat, tájékoztasson arról, lát-e a tárca lehetőséget az iskola-alma program beindítására? Az EU a 2010. évre -a költségvetés részévé téve-iskola-alma programot indít. Javaslom, hogy a magyar kormány –az ágazat és a gazdák válsághelyzetére tekintettel – legyen proaktiv és már az idei évben indítsa el a programot, összhangban az Unió elképzeléseivel. Hajlandó-e erre a kormány? (Mint köztudott, a léalma felvásárlásakor mintegy 40 százalékban étkezésre alkalmas almát vesznek át a felvásárlók -s adnak tovább magas áron. Ennek a gyakorlatnak a tisztességességéről és jogszerűségéről most nem szeretnék vitát kezdeményezni. Mindazonáltal ezen összefüggés alapján világos, hogy a mesterségesen és tisztességtelenül leszorított léalma felvásárlási ár helyett az iskola –alma program beindításával tisztességes ár realizálható.)
- A drámai mértékű jégkár kompenzálására, enyhítésére a ténylegesen elszenvedett kár töredékének erejéig került csak sor, az almatermelők –és más gazdák – vonatkozásában. Helyesnek tartja-e ezt Miniszter Úr, illetve van –e lehetőség további kárenyhítésre?

Kérem Miniszter Urat, hogy a fenti kérdéseimre a lehetőség szerinti legrövidebb időn belül válaszolni szíveskedjék. Ezúton is kérem arra, hogy az ismertetett Dokumentumban felsorolt intézkedéseket a legnagyobb számban és a lehető legnagyobb mértékben alkalmazzák a válsághelyzetbe jutott magyar gazdák érdekében.

Sajnálatos módon ezen intézkedések – teljeskörű kihasználásuk esetén is – csupán „tűzoltó” jellegűek. A valódi megoldást az alapproblémák megoldása jelentené. Magyarország úgy csatlakozott az Európai Unióhoz, hogy piacaink száz százalékát kellett felajánlanunk, „cserébe” pedig a régi tagállamok mezőgazdasági támogatásának 25%-át kaptuk. Ezt az igazságtalan és egyben jogszerűtlen „cserét” ideje lenne orvosolni. Vagy haladéktalanul meg kellene

szereznünk a 100%-nyi mezőgazdasági támogatást vagy piacainkat védelmére kellene lehetőséget követelnünk, hiszen e nélkül a magyar mezőgazdaság teljesen tönkremegy. A túlhajszolt liberalizáció eredményeként Magyarországra áramlik a külföldi élelmiszer, leszorítva az árakat, eltorzítva a piacot, tönkretéve a gazdákat és az országot is. (Az almaágazat válságának is egyik fő oka a kínai alma-sűrítmény beengedése az országba. A tejágazat válságának egyik fő oka szintén a Magyarországra áramló hatalmas mennyiségű külföldi tej, tejtermék illetve „mű-tejtermék".) Valódi orvoslást az jelent majd, amikor a teljes liberalizáció helyett átgondolt szervezésre kerül sor, s a WTO által diktált szabadkereskedelmi logikának a mezőgazdaságra erőltetését felváltja az élelmiszer önrendelkezés jogának gyakorlása. Ennek keretében az államok illetve a helyi közösségek maguk dönthetik el mit és hogyan kívánnak megtermelni s az embereknek joguk lesz helyben megtermelt, egészséges élelmiszert fogyasztani. Itt az ideje –a gazdaság és a politika egészében, s így a mezőgazdaságban is – egy új paradigma bevezetésének. Nem lehet tovább kozmetikázni azt a globalizált világuralmi rendet, amely látványosan megbukott. A globalizáció helyett lokalizációra, a kizárólag profit és pénzközpontú szabadkereskedelmi logika helyett ember és közösségközpontú döntéshozatalra van szükség.

Nem úgy kell feltenni a kérdést, hogy mi hoz több profitot, hanem úgy, hogy mi a jó döntés az emberek szempontjából s a közösség (így a falu, a vidék megmaradása és fejlődése) szempontjából.

Tájékoztatom, hogy levelemet megküldöm az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága tagjainak, s a sajtó útján a magyar nyilvánosságot is tájékoztatom, mind levelemről, mind az Ön szíves válaszáról.

Tisztelettel

Morvai Krisztina EP képviselő
(Független/a Jobbik Delegáció tagja)

Budapest, 2009. szeptember 24.

Gráf József válasza ide kattintva érhető el.